

KULTUREN

Kv Gråbröder 16

fornlämning Lund 73:1,
Lunds stad och kommun, Skåne
Arkeologisk förundersökning 2014

KULTURMILJÖRAPPORT 2015:31

GERTIE ERICSSON

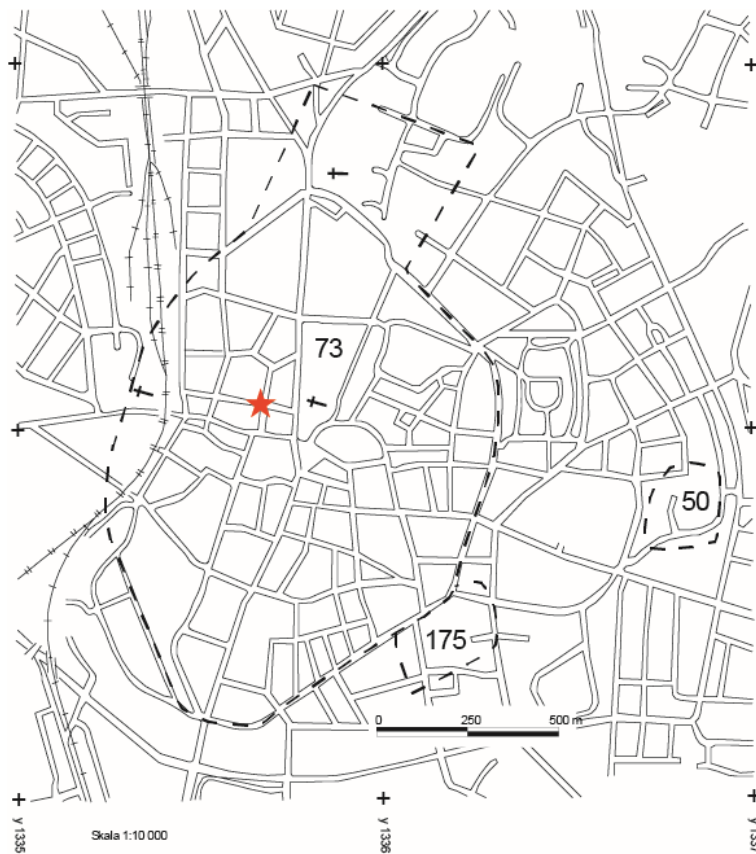
KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning	3
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat	5
Sammanfattning	6
Administrativa och tekniska uppgifter	7
Referenser	8

Figur 1. Lunds medeltida stadsområde, fornlämning Lund 73:1, aktuell exploatering markerad med en röd stjärna.

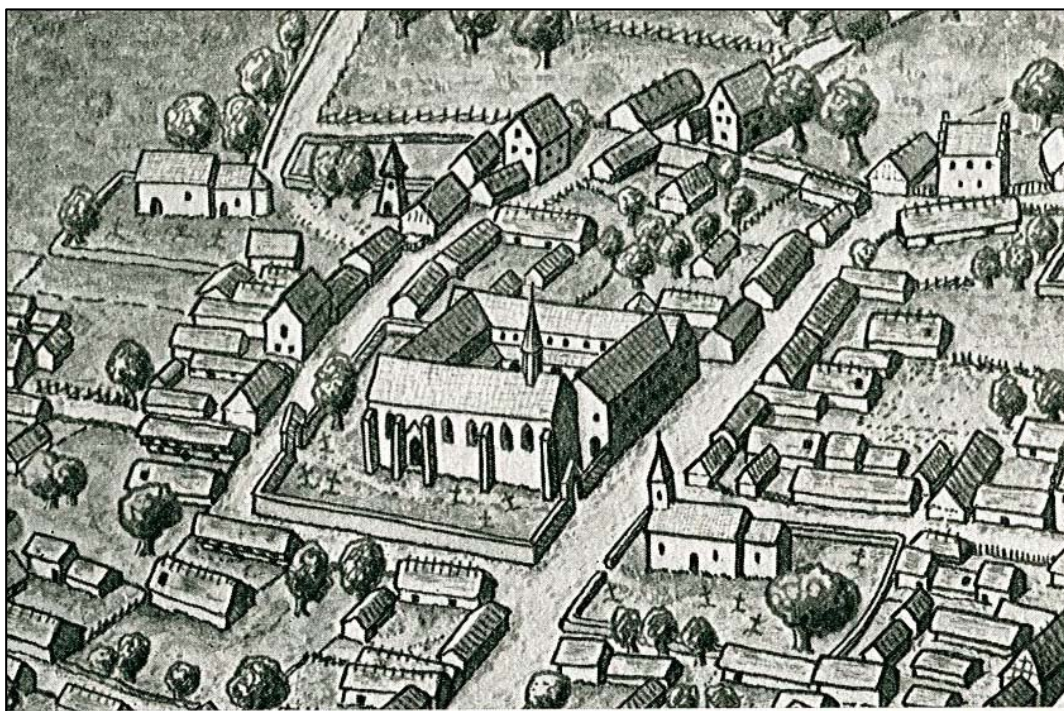
Inledning

Med anledning av en akut reparation av sättningskador i trottoaren längs delar av kv Gråbröder, genomfördes en arkeologisk förundersökning genom en schaktningsövervakning. Området är beläget i den centrala delen av det medeltida stadsområdet, fornlämning Lund 73:1. Schaktningsövervakningen genomfördes enligt Länsstyrelsens beslut, lst.dnr: 431-21650-2014.

Fornlämningensmiljö

Kv Gråbröder 16 är beläget centralt i det medeltida Lund, med domkyrkan i nära anslutning i öster. Gråbrödraklostret i Lund grundades år 1238 och år 1438 inrättades ett *studium generale* på klostret, vilket innebar att Nordens första universitet var upprättat (Blomqvist 1951 s 185). Själva kyrkobyggnaden stod troligen klar omkring år 1240 (Andrén 1980 s 16; 1984 s 19, 116; Carelli 1993 s 6, 44). Klostret revs år 1538 efter ett påbud från Christian III, och under år 1586 ska inga större rester efter klostret ha kunnat urskiljas (Carelli 1993 s 6).

Under medeltiden var kvarterets tomtmark orienterad mot Stora Gråbrödragatan i öster, och den medeltida Mellomgatan i väster. Mellomgatan löpte tvärs igenom dagens kvarter och utgjorde konventets västra gräns.

Figur 2. Ragnar Blomqvists rekonstruktion av Gråbrödraklostret sett från sydöst (Blomqvist 1951 s 187).

Drygt hundra år efter att klostret revs, år 1661, ägdes tomten av en Oluf Lauritsen Snidker och egendomen beskrivs som 12 hyresbostäder med intill liggande stor trädgård och ett stenhus. Stenhuset avsåg förmodligen det tegelhus som år 1661 uppfördes i renässansförband på den norra delen av det gamla klosterområdet, vars bottenvåning och välbevarat kök fanns kvar ända tills byggnaden revs år 1906 för att lämna plats åt det trevåningshus som återfinns på platsen idag (Andrén 1984 s 116).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Flera arkeologiska undersökningar och iakttagelser har genom åren gjorts i den södra delen av kv. Gråbröder, i Klostergatan och i Stora Gråbrödersgatan. Nedan följer en sammanfattning av dessa. Det mesta är hämtat ur Kulturens LA-arkiv.

År	Beskrivning av resultat
1905	Mur av tegel påträffades i västra delen av innergården samt ett tegelgolv och kullerstensgolv. En tegelmur påträffades även vid innergårdens sydöstra del.
1906	Tegelmurar efter ett hus på innergårdens mitt. Nedre delen bedömdes som medeltida, övre delen byggdes på under 1600-tal. Medeltida formtegel påträffat. Huset dokumenterades och revs år 1906.
1931	Grund av gråsten vid innergårdens sydöstra del. Bredd större än 0,8 m. Medeltida formtegel påträffat.

1948	Flera grundmurar påträffades, varav en murgrund av gråsten i östra området, troligen samma mur som påträffades 2010 något österut. En tegelmur intill befintligt hus i öst, även påträffat 2010 samt även en tegelmur i det sydvästra området, troligen en förlängning av mur som påträffades 1999. Murar tillhörande senmedeltida stenhus som revs 1906 för nybyggnation dokumenterades på innergårdens norra halva.
1999	Flera grundmurar påträffades på kv Gråbröder 14, tillsammans med en storstenstegelmur i närheten av porten. Ett raseringslager med formtegel framkom i det nordsydliga schaktet, innehållandes murtegel, takpannor av typ munk- och nunna med fogbruk, kalkklumpar samt ett treklöverformat formtegel. En tegelmur som troligen kan kopplas samman med muren som anträffades år 1948. I 1948 års rapport är dokumentationen knapphändig men placeringen stämmer bra överens som en förlängning av en tegelmur. I dokumentationen från år 1999 beskrivs att man kunde se toppen av en tegelmur i schaktbotten. Muren omgavs på båda schaktsidor av raseringslager. Ett medeltida treklöverformat formtegel kunde dokumenteras (Rönn 1999).
År 2010	Ny vattenservis. Schakt A var ca 42 m och löpte från Stora Gråbrödersgatan och in till trevåningsfastigheten på innergården. Stora delar av kulturlager och byggnadslämningar konstaterades vara bortschaktade sedan tidigare, men punktvis fanns grundmurar av gråsten och rött storstenstegel bevarade. Fem olika grundmurar påträffades i området, både tegelmurar och murar med blandat material. Stora mängder raseringslager fanns kring murarna. Schakt B var ca 5 m och där påträffades en äldre tegelmur som återanvänts som grundmur i en senare byggnad med gult tegel. Schakt C uppvisade mindre raseringslager förutom i schaktets södra del. I schaktet påträffades en grundmur av medeltida rött storstenstegel, uppförd på en syll av stora gråstenar. Den utgör troligen en del av klosteranläggningen då den täcktes av kalkbruk och raseringsmaterial. Inkilad mellan grundstenarna påträffades ett formtegel och fler formtegel hittades i schaktmassorna. Omedelbart norr om denna grundmur var kulturlagren av annan karaktär, mer som fin trädgårdsjord. En tegelmur anlagd direkt på kulturlagren fanns 3,00 m norr om grundmuren ovanpå den äldre trädgårdsjorden. Muren kan vara resterna efter en enkel tegelmur som avgränsade klosterområdet (Guldåker 2011).
2014	I samband med en vattenläcka i det interna värmesystemet till fastighet kv Gråbröder 14, genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning. Läckan skulle åtgärdas genom att en ny cirka 10,00 m lång ledning skulle koppla ihop två fastigheter exteriört och vidare utnyttja befintliga rör interiört. I den första etappen påträffades ett intakt tegelgolvet lagd med medeltida storstenstegel, 0,50 m under dagens marknivå. Golvet tillhörde en efterreformatorisk byggnad där tegel troligen hämtats från det medeltida Gråbrödraklostret, vars byggnader revs vid reformationen. Under golvet påträffades en gråstensmur som sannolikt tillhört det medeltida Gråbrödraklostret. Norr om den äldre gråstensmuren framkom en äldre markhorisont som var samtida med klostret. Där framkom det bland annat bryggerirester och köksavfall. Andra etappen följde det gamla schaktet för varmvatten. Sträckningen berörde bland annat flera grundmurar av gråsten som troligen ingått i Franciskanernas klosterkomplex (Guldåker 2015).

Genomförande och resultat

Med anledning av sättningsproblem i trottoaren i hörnet Klostergatan-Stora Gråbrödersgatan i Lund, genomfördes en akut grävning för att utreda problemen.

En yta som var ca 3,00 m lång och 1,50 m bred grävdes ned till ett djup av 2,00 m. De uppgrävda massorna bestod huvudsakligen av grus och sand, men även av tegelkross, betong, smågatsten och kantstenar. Inga intakta medeltida kulturlager berördes av

ingreppen. Dock framkom en tegelmurad brunn i schaktets sydvästra sida, som troligen anlades samtidigt som byggnaden på fastigheten Gråbröder 16, omkring 1880-talet.

Figur 3. Kulturens arkeologiska generalkarta, aktuellt ingrepp är markerat med rött.

Sammanfattning

Ett schakt öppnades i trottoaren på hörnet Klostergatan-Stora Gråbrödersgatan i Lund. Området är beläget på platsen för det medeltida Gråbrödraklostrets kyrka, och i Klostergatan har lämningar påträffats på ca 1,00 m djup. De uppgrävda massorna bestod endast av grus, sand, tegelkross, betong och kantstenar, och inga intakta medeltida kulturlager påträffades.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-21650-2014	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Socken-/Stadsnr	1298
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Gråbröder 16
Typ av exploatering	Akut reparation av sättningsproblem		
Uppdragsgivare	Tekniska förvaltningen i Lund		
Typ av undersökning	FU		
Ansvarig institution	Kulturen		
Fältarbetsledare	Gertie Ericsson		
Övrig personal	-		
Fältarbetstid	2014-08-26 till 2014-08-29		
Fälttid			
Arkeolog	1 h		
Maskin	-		
Undersökningens omfattning			
Yta	4,5 m ²		
Kubik	9 m ³		
Schaktmeter	-		
Kostnad för arkeologi			
Fältarbete	1x700= 700 SEK		
Rapport	4x700= 2 800 SEK		
Analys	-		
Övrigt	-		
Summa:	3 500 SEK		
Kostnad övrigt			
Maskiner	-		
Bodar	-		
Övrigt	-		
Summa	-		
Summa, faktisk	3 500 SEK		
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad		
Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs		
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen		
Ritningar, dokumentation	1 A3: 1 planritning skala 1:100		
Foto	-		
Analys	-		
Övriga upplysningar	-		

Referenser

Andrén, A. 1980. Lund. Medeltidsstaden 26. Stockholm.

Andrén, A. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. RAÄ & SHM rapport. Medeltidsstaden 56. Stockholm.

Blomqvist, R. 1951. Lunds historia 1. Medeltiden. Lund.

Carelli, P. 1993. Gråbrödraklostrets kyrka i Lund. Arkeologisk schaktövervakning i Klostergatan 1992. *Arkeologiska rapporter från Lund, nr 4*. Kulturen, Lund.

Guldåker, A. 2011. Kv Gråbröder 14, Lund. Arkeologisk förundersökning 2010. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 381*. Kulturen, Lund.

Guldåker, A. 2015. Kv Gråbröder 14, fornlämning nr 73:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014. *Kulturmiljörapport 2015:16*. Kulturen, Lund.

Rönn, V. 1999. Kv Gråbröder 14. Arkeologisk förundersökning. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 78*. Kulturen, Lund.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.

I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2015

- 2015:1 Flyinge 22:49, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2013-2014. Carita Melchert.
- 2015:2 Kv Botanicum 15, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2014. Nicklas Kronroth & Aja Guldåker.
- 2015:3 Kv Fredrik 8, Ystad. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- 2015:4 Kv Tegnér 1, Lund. Geoteknisk undersökning m. fl. 2014. Aja Guldåker.
- 2015:5 Kv Bävern 1, Trelleborg. Översiktlig förundersökning. 2014. Ivan Balic.
- 2015:6 Utbyggnad av Södra stambanan, sträckan Flackarp – Lund C. Arkeologisk utredning steg 1 2014. Ivan Balic & Johan Wallin.
- 2015:7 Adelgatan. Arkeologisk förundersökning 2013 och 2015. Aja Guldåker.
- 2015:8 Stora Råby 34:16, Stora Råby fornlämning nr 10:1 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
- 2015:9 Kv Sankt Mikael 16, Lund. Arkeologisk förundersökning och geoteknisk undersökning 2014. Aja Guldåker & Ivan Balic.
- 2015:10 Innerstaden 2:1, Stortorget, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Nicklas Kronroth.
- 2015:11 Trafikplats Gastelyckan – Lund Norra. Arkeologisk utredning 2015. Mattias Karlsson.
- 2015:12 Fjärrvärme m. m. i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2010–2011. Aja Guldåker.
- 2015:13 Trädgårdsarkeologisk förundersökning vid Ulefos Hovedgaard i Norge, 2015. Aja Guldåker.
- 2015:14 Kv Sankt Måns 4, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
- 2015:15 Skegrie 14:11, Skegrie socken, Trelleborgs kommun, Antikvarisk medverkan. Henrik Borg.
- 2015:16 Kv Gråbröder 14, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- 2015:17 Kv Trädgården 8, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Ivan Balic.
- 2015:18 Kv Sankt Mårten 28, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Johan Wallin.
- 2015:19 Kv Repslagaren 29 Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Ivan Balic.
- 2015:20 Borgeby 23:6, Lomma kommun. Borgeby slott porttornet. Antikvarisk medverkan 2014. Carita Melchert.
- 2015:21 Kv Paradis 51, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
- 2015:22 Vård- och underhållsplan. Ballingstorpsgården och Per Olsgården. 2015. Carita Melchert och Gunilla Gardelin.
- 2015:23 Glädjen 15, Lund. Antikvarisk medverkan 2012-2015. Carita Melchert.
- 2015:24 Falsterbo 2:22, fornlämning Falsterbo 15:1, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Kompletterande arkeologisk förundersökning. Ivan Balic och Gertie Ericsson.
- 2015:25 Färgaren 26, Lund. Stäket. Antikvarisk medverkan 2015. Carita Melchert.
- 2015:26 Kv Föreningen 2, Lund. Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning 2015. Krister Kàm Tayanin.
- 2015:27 Kv Grynmalaren 31 och 33, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Gertie Ericsson.
- 2015:28 Kv Domkyrkan 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014. Gertie Ericsson.
- 2015:29 Kv Sankt Mikael 13, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Gertie Ericsson.
- 2015:30 Innerstaden 2:1 – Svartbrödersgatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Gertie Ericsson.
- 2015:31 Kv Gråbröder 16, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2014. Gertie Ericsson.